

УДК 821.163.41.09 Ćokrljan J.

Душан Ковачев

Београд

ЈОВАН ЧОКРЉАН ЗАБОРАВЉЕНИ НАРОДНИ ОТПАДНИК

Сажетак

Јован Чокрљан је припадао раној генерацији српских писаца модерног доба. Био је члан угледне српске фамилије, православни војни свештеник, прашки академик. Након 1848. године је доживео потпуни морални слом. Напустивши православну веру, постао је римокатолички апологета и синоним народног издајника. Личност Јована Чокрљана је парадигма српског превртљивца XIX века. Епски настројена српска култура XIX века је његово презиме, све до почетка XX века, сматрала синонимом издајника.

Кључне речи: Јован Чокрљан, народни отпадник, опортунизам, издаја

Стварност је живописнија од књижевности. У српској историјској стварности је постојала личност која је свим својим бићем изразила појам помодарског и улизичког *шлајбера*^{*}, а завршила живот као изрод и отпадник од свог народа. Пример овакве личности био је Јован Чокрљан.

Одмах по гушењу Мађарске буне 1849. г, генерал Фердинанд Мајрхофер фон Гринбиел је укинуо Српску

* [Ковачев• 2020]

Војводину, а у доба Баховог апсолутизма је формирана територијална целина Српско Војводство и Тамишки Банат. Формирана у доба Баховог апсолутизма, та целина је функционисала као полицијско управно подручје, без обзира на формално цивилну организацију власти. Већ тада су се међу Србима јавили носиоци правно немогућег става да је ова територија некаква „круновина“. На овој територији Срби су били мањина, а ван ње су остали Срби у Војној граници.

Много озбиљнији проблем је било општеноародно осећање безнадежне пропасти српског народног идеала Војводине. У српском друштву су се тада јавили они који су своје личне, па и народне амбиције, покушавали да остваре кооперативношћу са царским, касније угарским властима¹. Против народних одрода, али и против сопствене „господе“, српски родољуби су бурно реаговали сматрајући их издајницима и изродима, презриво их називајући *бугерима*². Стање се погоршавало отпадништвом од православне вере, појавом чанколиза, ласкаваца, шпијуна и помодара који су чинили недостојна дела ради сопствене користи. Парадигма таквог карактера је био Јован Чокрљан.

Јован Чокрљан је био син Вукадина Чокрљана из Великог Бечкерека, рођен 1802. г. Имао је брата Максима, Стевана и Мату. Јован Чокрљан је био свештеник, ожењен и имао је сина Светозара. О његовој породици сазнајемо из једног записа у књизи *Житија светих* коју је 1845. г. приложио цркви у селу Пардањ³ (данас Јаша Томић). Фамилија Чокрљан је била велика и разграната банатска православна српска фамилија која је дала писце, публицисте и бројне службенике општинских и жупанијских власти током XVIII и XIX века. Ова фамилија је потпуно неправедно изашла на зао глас у јавности због Јована Чокрљана.

Јован Чокрљан се школовао у Бечкереку, Темишвару, Сегедину и Сремским Карловцима (где је завршио богословију). Након завршетка школовања, 1821. г. био је учитељ у Белој Цркви⁴, а затим од 1827. г. војни свештеник (капелан) у

1 [Јерић • 2015]

2 [Поповић • 1886, 678-679]

3 [Ердељановић • 1992, 371]

4 [Вошњак • 2016, стр. 44-56]

Темишвару⁵, па преводилац и војни свештеник Дајчбанатске регименте⁶ којој је посветио једну песму⁷. Још 1827. г. је забележен под именом Јоан Чокрљан као учитељ из Беле Цркве у списку пренумераната Славенске граматике Димитрија П. Тирола⁸. За почетак његовог књижевног рада свакако је имала значаја сродничка веза са угледним српским родољубом Василијем Чокрљаном, уредником алманаха *Србски родољубац* (1832) и Георгијем Чокрљаном, сарадником темишварског *Банатског алманаха* (1827-1829) којег је уређивао Димитрије П. Тирол. Јован Чокрљан је објављивао новинарске радове у *Пештанско-будимском скоротечи* и *Летопису Матице српске*⁹.

Према духу времена, а ради популарности својих књижевних дела, Јован Чокрљан је постигао сентиментализам¹⁰. Извесну популарност је стекао „чувствителним“ стилем свог јединог романа *Огледало добродетељи и верности или Жалосна прикљученија Драгољуба и Љубице* (1826)¹¹. Тај роман је у оно доба постигао популарност.

Од писања романа је Јован Чокрљан брзо одустао. Почетком доба *бидермајера* радије је објављивао улизичке хвалоспеве знаменитим личностима свог доба надајући се да ће стећи њихову пажњу и наклоност: митрополиту Стефану (Станковићу)¹², Јосифу I (Рајачићу)¹³, рођенданску оду ћесару Фердинанду¹⁴, војводи Стефану Шупљикцу¹⁵, руском императору Николају I¹⁶, итд.

Срби XIX века никако нису трпели ласкавце какав је био Јован Чокрљан. Најстарије српске дневне новине (*Новине Србске* Димитрија Давидовића) су још 1821. г. објавиле чланак

5 [Вошњак • 2016, Ibidem]

6 [Гавела•1871, 118] [Вошњак]

7 [Чокрљан• 1831]

8 [Тирол•1827]

9 [Крестић• 1996, 134]

10 [Roth]

11 [Чокрљан, 1829]

12 [Чокрљан• 1938]

13 [Чокрљан•1849, *Приветствије...*]

14 [Чокрљан• 1835]

15 [Чокрљан•1848]

16 [Чокрљан• 1849, *Благодарственаја...*]

под називом „Ласкаатељство“, а тај чланак је 1827. г. преузео *Банатски алманах* Димитрија П. Тирола¹⁷. Јован Чокрљан ову важну поуку свог доба није узео у обзир.

Слао је Чокрљан 1833. и 1834. г. писма и Вуку Караџићу¹⁸, али нам нису познати Вукови одговори Чокрљану¹⁹. Занимљиво, 1834. г. је објавио поздравну беседу на латинском посвећену римокатоличком апостолском викару Београда и Смедерева Јохану Михаелу Вагнеру²⁰. Издавач овог дела му је била штампарија прашке римокатоличке архиепископије. Вагнер је пре службе апостолског викара био главни духовник хабзбуршке војске (*Apostolischer Feldvikar*, односно *Oberste römisch-katholische Geistliche für die Armee*), а Чокрљанова поздравна беседа је антологијски споменик улизичког књижевног дела неподношљиве сладуњавости.

Књижевно улизивање бившем *фелдвикару* хабзбуршке војске је Чокрљану мало вредело. Војну службу је Чокрљан напустио исте 1834. г.²¹. Потом се у изворима јавља као парох у Турском Бечеју (Нови Бечеј), где је био један од подстрекача буне против локалног спахије 1837. г.²² Године 1839. је Чокрљан постао професор православне богословије у Шибенику и Задру, али се тамо кратко задржао²³. Никодим Милаш га у Православној Далмацији²⁴ уопште не помиње, што је на први поглед чудно, пошто је Чокрљан објавио једно поетско дело поводом свог доласка у Далмацију²⁵. У том делу пореди своју мудрост са мудрошћу Доситеја Обрадовића. Као присталица „Илирског покрета²⁶“ дописивао се исте године са Лудвигом Гајем и слао му своје стихове као прилог за штампу. Постао је и члан Прашке академије наука²⁷.

17 [Ласкаатељство•1827, 140-144]

18 [Вошњак• 2016, Ib]

19 [Караџић•1919, VIII]

20 [Csokerlyan • 1934, *Declamatio illustrissimo..*]

21 [Вошњак• 2016, Ib]

22 [Рајков•1968, 16-19]

23 [Врцељ • 1971, 119] [Олуић • 1971, 44] [Радека • 1971, 130]

24 [Милаш • 1901]

25 [Чокрљан • 1939, *Поздрав богоукрашеној Далмацији...*]

26 [Муџић• 1969, 6] [Bogdanov • 1958, 170]

27 [Klátik•1968, 121]

Чокрљан се врло кратко задржао у Далмацији. Већ 1841. г. је поново у Турском Бечеју²⁸ где је 1842. г. промовисао Матицу Српску²⁹, али се ни у овом месту није дуго одржао, јер га извори од 1843. г. помињу као пароха у Тарашу³⁰. Постоји могућност да је његово писање ласкаве оде 1843. г. жупану Торонталске жупаније Лалсу Карачоњију³¹ имало резултата, пошто се име Јован Чокрљан јавља као жупанијски приседник у Великом Бечкереку - „торонталске међе аксесор“ 1847. г.³² Ипак, није јасно да ли је „торонталске међе аксесор“ био он или друга личност истог имена. У доба Мађарске буне 1848. г, Јован Чокрљан се свакако налазио на месту пароха у селу Тараш.

У доба Српске Војводине, одбор села Тараш хапси пароха Јована Чокрљана због сумње да је издајник и спроводи га Правитељству Војводства Српског у Сремским Карловцима, јер је „дао кројити стихаре на шокачку форму“. У „арешту“ (хапсу), у Сремским Карловцима упознаје га Јаков Игњатовић који у *Рапсодијама из прошлог српског живота*³³ бележи колико је био згађен Чокрљановим срамним држањем, одвратним карактером и пренемагањем, а нарочито очигледном заљубљеношћу у свог црквењака са којим је послат у интернацију. Чокрљан је, по Игњатовићевом сведочењу, био изразито феминизиран, а током интернације уживао је у кулинарству. Након пуштања на слободу, Игњатовић сазнаје да је Чокрљан покушавао да га денунцира код власти Српске Војводине. Године 1849. нашао се Чокрљан у избеглиштву у Београду, па је том приликом написао и једну оду „Сервијанцима“. Јавно је изражавао ту захвалност и након повратка из избеглиштва: „По повратку кући из Србије, избеглице су се захвалиле свима који су им помогли. У име избеглица посебно признање изразио је свештеник из банатског села Тараш, члан Прашке академије наука, Јован Чокрљан. Рекао је: `У захвалност за добра дела

28 [Вошњак• 2016, 1b]

29 [Милицавац, 1986, 412]

30 [Вошњак• 2016, 1b]

31 [Крчмар• 2019, 40-41]

32 [Vorgić•2013]

33 [Игњатовић•1988, 186-198]

поставићемо им златни споменик и поставити заоставштину у сећању наших унука и праунука³⁴.

Тарашким родољубима служи на част то што су пре свих осетили да у Јовану Чокрљану имају посла с *неверијом*. Село је веома пострадао током мађарске буне. Године 1849, након пораза српских трупа у Боју на Иљеу код Башаида, Тарашани су се супротставили „Кошутској војсци“, којом приликом је погинуо један мађарски коњаник који је упорно хтео да уђе у ово село. Потом су мађарске трупе заузеле село нападом из правца Меленаца, пошто су га претходно бомбардовале топовима, поубијале и разјуриле браниоце. Чокрљан је почетком 1849. г. већ био у избеглиштву у Београду, где је нарочито србовао³⁵, а његови поетски изливи осећања према Мађарима би се данас сасвим могли сматрати „говором мржње“. Њему су Мађари „глупи, холил, мађарски Татари“ и „дивљи Мађари“.³⁶ Тек након слома Мађарске буне и пропасти Српске Војводине, Јован Чокрљан се 1849. г. вратио на место парохијског свештеника у Тарашу. Тамо је већ 1850. г. ушао у сукоб са новопостављеним учитељем Димитријем Давидовићем, јер је непосредно пред његов долазак отуђио усев школске њиве намењене за издржавање учитеља, а њиву је неовлашћено издао у закуп³⁷. Иако су тарашки сељаци једнодушно стали на страну учитеља, Чокрљан га је пред властима нападао називајући га „лажовом“, „неспособним“ и изјавио да његову учитељску „асигнацију нулом сматра“³⁸. Након оваквих поступака, Јован Чокрљан више није могао да обавља парохијску свештеничку службу.

Пошто је након 1850. г. као православни свештеник пензионисан, у његовом животу је наступио потпуни преокрет. Јован Чокрљан је, захваљујући темишварском полицијском агенту Атанасу Јовановићу, 1853. г. успешно врбован за полицијског шпијуна. Јовановић је смењен врло брзо пошто је постављен, по свему судећи управо због тога што је врбовање шпијуна попут Чокрљана било крајње штетно по углед полиције.

34 [Petrov, 254]

35 [Чокрљан • 1989, *Невен цвеће...*]

36 Чокрљан • 1989, *Невен цвеће...*]

37 [Вошњак • 2016, Ib]

38 [Вошњак • 2016, Ib]

Из полицијских докумената сазнајемо да је Чокрљан између 1850. и 1853. г. боравио у Новом Саду. Новосађани су били згрожени Чокрљановим понашањем и преварама, а открили су и да је полицијски шпијун. Из сачуваног извештаја начелника надлежног полицијског одсека Лудвика Ванског познато је мишљење полиције о Јовану Чокрљану као Јовановићевом агенту: „Његов агент, пензионисани православни српски парох Јован Чокрљан Вукадиновић, уцењиван је у Новом Саду због тога што је тајни агент, хапшен је због превара, а затим је често разоткривана позадина његовог рада, лоша репутација, непристојне и сплеткарошке особине ове личности. Лично сам одговоран за одабир и запошљавање људи од поверења и обавезујем се да ћу осигурати све како се слични неугодни догађаји који потресају кредибилитет полиције убудуће неће догодити³⁹“.

Јован Чокрљан је пропао као писац, песник, војни свештеник, вероучитељ, парох, родољуб, па чак и као полицијски шпијун. Потом је пропао и као православац. Напустио је православну веру ради римокатоличке, па чак постао и римокатолички апологета против православља. Чувени новосадски лист *Даница* га је отворено назвао „опадник Чокрљан⁴⁰“. Када је 1860. г. Чокрљан објавио књигу *Православије или Која црква правије учи источна или западња*⁴¹, против ове *неверије* се огласио београдски митрополит Михајло (Јовановић) објављујући *Одговор Чокрљану*⁴². Јован Чокрљан је већ на почетку своје књиге забележио сведочанство како је дословно *продао веру за вечеру* код прелата Рутгенштока у граду Херцогенбургу⁴³. Србима је одавно било познато да су гламурозне вечере у друштву „папежника“ биле добра прилика да с римокатоличком вером сједине „источно-несједињене“ хришћане. Милош Црњански је у *Сеобама* описао како је изгледала једна таква вечера⁴⁴. Чокрљан је у аустријској војсци убрзо постао војни капелан, али је још брже то место изгубио због неморалног живота, па чак осуђен на годину дана затвора.

39 [Deák • 2013, 275-276]

40 [Даница • 1861, 254]

41 [Чокрљан • 1860]

42 [Јовановић • 1860]

43 [Чокрљан • 1860, III]

44 [Црњански • 1973, 42-47]

Сам Чокрљан у својој књизи износи да је пре писања и објављивања књиге *Која црква правије учи источна или западна* чак шест година провео проучавајући богословну грађу по римокатоличким библиотекама⁴⁵. Пошто је на крају рада оставио белешку да је писање књиге завршио у Бечу 1858. г. као „Јоан Чокрљан јошт несједињени свештеник⁴⁶“, то значи да је рад на књизи која разоткрива „смутњу Марка Ефескога“ и „Фотијеваца“, подстакнут вечером код прелата Рутгенштока, започео 1852. године. Дакле, Чокрљан је рад на својој књизи против православља започео у доба када је обављао посао аустријског полицијског шпијуна, а у Новом Саду се бавио преварама и интригама. Чокрљан својим сународницима у књизи дословно поручује: „Сви и свако, врло размислите и савесно испитајте, па онда моралног и **материјалног** (sic) **добитка ради**, особито пак за љубав фамилије, пружите руке и реците: Волим својим светим телом које циљ свети поштује у вероучењу следовати, него следовати Фотију и његовим грешним друговима⁴⁷“. Потом је православним Србима препоручио да се приволе римској цркви по примеру Руса („Русинцима названих“) и Романа („т.ј. Влаха“). Чокрљан Србима у својој књизи поручује: „**Патријарх Града Рима школоваће Синове ваше без најмањег трошка вашег**⁴⁸“. Заборавио је да помене да га је за свештеника о сопственом трошку школовао, па током обављања свештене службе плаћао а потом и пензију обезбедио његов убоги „несједињени“ православни српски народ. На крају, као један од аргумената *ad hominem*, препоручивао је Србима да следе пример руског грофа Ивана Сергејевича Гагарина који је 1842. г. под утицајем Софије Петровне Свечине, у Паризу прешао у римокатоличку веру, па ступио у језуитски ред.

Јован Чокрљан није издржао рафинирани психолошки притисак високог друштва римокатолика попут Вука Исаковича као књижевног лика. Чокрљанов пропали идентитет се топио и у личном имену. Име Јована Чокрљана је доживљавало преображаје, зависно од извора у којима се јављало: Јоан, касније Јован Чокрљан (српски), Ivan Čokrljan (хрватски),

45 [Чокрљан • 1860, VII]

46 [Чокрљан • 1860, 317]

47 [Чокрљан • 1860, 301]

48 [Чокрљан • 1860, 312]

Johann Csokerlyan (немачки), Jan Csokerlyan (чешки), Csokerlyan János (мађарски), Joann Cokerlzan (латински). За разлику од Павла Исаковича који је тонући у „грозни, мутни бездан прошлости“ очувао сопство упркос различитим туђинским интерпретацијама личног имена⁴⁹, Јован Чокрљан је остатак живота наставио по оријенталним махалама османлијског света.

Чокрљан се најзад, након објављивања наведене књиге, коначно „сјединио“ с Римокатоличком црквом. Пошто је пропао као римокатолички војни капелан у Бечу, покушао је да постане римокатолички мисионар. Године 1862. упућен је у Битољ где је пар година пре тога основана мисијска жупа француских Лазариста. Загребачки католички лист је исте 1862. објавио кратку вест о Михајлу Поповићу из Зенице који је, подстакнут Чокрљановом књигом, напустио православље па чак постао римокатолички свештеник⁵⁰. Две године након објављивања Чокрљанове књиге *Која црква правилније учи источна или западна* управо су се међу Србима у војној граници појавили први отпадници од православља, али нису прихватили римокатоличку веру, већ назаренство⁵¹.

Ни у Битољу Чокрљан није могао да се одржи. Турске власти су га из Битоља брзо протерале у Цариград, где је умро 1862. г, у престоном граду султана за којег је тврдио да и он „поштује патријарха старог Рима⁵²“. Римокатолици су брзо престали да се поносе Чокрљановим радом чим је показао своје личне особине услед којих је изгубио место војног капелана у Бечу. *Загребачки католички лист* је 1864. г, поводом напада православних публициста на Чокрљанову књигу, дао узгредну оцену да је Чокрљанова књига „сбиља веома површно и несвршено списана, ал уз то не вријеђа и не грди никога⁵³“.

Јован Чокрљан је био црна овца угледне српске фамилије, њен срамни изданак. Због њега је презиме Чокрљан постало синоним изрода и народне издаје, о чему је оставио посредно

49 [Lompar • 2016, 253-273]

50 [D. M • 1862, 87]

51 [Димитријевић • 1898]

52 [Чокрљан • 1860, 313]

53 [Zagrebački katolički list • 1864, 59]

сведочанство Иво Андрић. Он помиње професора латинског језика сарајевске гимназије Василија Чокрљана у приповетки *Црвен цвет* (1949). Радња приповетке се одиграва у Сарајеву 1906. г. Андрић бележи да је професор Василије Чокрљан био родом из Војводине, да је своје презиме сматрао издајничким, па га је променио у Васиљевић. Јован Чокрљан је, потом, као народни изрод у свом народу пао у потпуни заборав. У савремено доба стваралаштво Јована Чокрљана помиње Маријана Јелисавчић у раду *Елементи хорор фантастике у роману српског предромантизма*⁵⁴, три деценије пошто је ово дело Сава Дамјанов категорисао у класику српске фантастике⁵⁵. Тек у XXI веку су се Јована Чокрљана сетили писци његовог завичаја Иван Бошњак⁵⁶ и Филип Крчмар⁵⁷.

Рођен и одрастао у знаменитој српској породици XIX века, стекавши веома пристојно образовање свог доба, стабилну службу и приход, Јован Чокрљан је имао одличну почетну прилику да постане угледна личност свог народа на почетку епохе просветитељства и модернизације народне културе. Слабог карактера, превртљив и склон интригама, Чокрљан је преокренуо своју велику улогу у потпуну супротност. Већ почетком свог књижевног рада јавила се сентименталност и декоративност као најупадљивија особеност његовог стваралаштва. Ове китњасте особине његовог рада су се брзо преобратиле у ласкавост, особину коју су веома презирали образовани припадници српског народа XIX века. Веома је занимљива чињеница да је Чокрљанова склоност националној издаји уочена међу необразованим Србима пре него међу образованима. По слому Српске Војводине, Јован Чокрљан се врло брзо потпуно компромитовао имовинским злоупотребама, интригама и недоличним животом. Као полицијски шпијун је успео да компромитује своје старешине и углед аустријске полиције уопште. Напустивши православну веру, постао је римокатолички апологета, али је затим пропао и као римокатолички мисионар. Овај превртљивац је краткотрајно успевао да се домогне угледа или служби у Будиму, Задру, Прагу и Бечу. Стабилност свог положаја је успевао да упропасти и

54 [Nagrađen rad... • 2017]

55 [Дамјанов • 1988, 122]

56 [Вошњак • 2016, 1b]

57 [Крчмар • 2019, 38-42]

у родном Банату, па је потом свој животни пут преко Битоља завршио у Истамбулу. Његов живот и дело су заборављени, али се деценијама презиме Чокрљан међу Србима сматрало синонимом народног издајника. Народни заборав је тек почетком XX века избрисао љагу коју је Јован Чокрљан за собом оставио својој угледној фамилији. Јован Чокрљан је био пример срамног народног отпадника који се јавио у освит модерног доба, први у низу сличних чију биографију можемо скоро у потпуности да реконструишемо, за наук и ради сећања савременим генерацијама.

ЛИТЕРАТУРА

Штампани непериодични извори:

Врцел, Љубомир, 1971, *Клирикална школа у Шибенику и Задру*, Загреб, Срби и православље у Далмацији и Задру, Алманах, Савез удружења православног свештенства СР Хрватске.

Вукадиновић Јевтимије, *Обрана православља (против Чокрљана)*, Нови Сад 1861.

Дамјанов, Сава, 1988, *Корени модерне српске фантастике: фантастика у књижевности српског предромантизма*, Нови Сад, Матица српска.

Димитријевић, Владимир, 1898, *Зашто се назарнство код нас шири и како би то могли спречити*, Нови Сад, Браћа Поповић.

Ердељановић, Јован, 1992, *Срби у Банату*, Нови Сад, Матица српска, „Прометеј“.

Игњатовић, Јаков, 1988, *Мемоари 1*, Нови Сад, Матица српска.

Јовановић, Михаило, 1860, *Одговор Чокрљану сведочећи да је источна црква истинито православна*, Београд, Књажеско српска књигопечатња.

Крестић, Петар В, 1996, *Пречани и Шумадинци*, Београд, Нови Сад, Историјски институт, Матица српска.

Крчмар, Филип, 2019, *Ласло Карачоњи и његово доба: торонталска биографија у светлу новинарских натписа 1854-186*, Ново Милошево, Банатски културни центар.

Ласкателство, 1824, Темишвар, Банатски алманах, ур. Димитрије П. Тирол,

Милаш, Никодим, 1901, Православна Далмација, Нови Сад, Издавачка књижарница А. Пајевића.

Милисавац, Живан, 1986, *Историја Матице српске: део. Време националног буђења и културног препорода, 1826-1864*, Нови Сад, Матица српска.

Олуић, Петар, 1971, *Свештенство епархије далматинске*, Срби и православље у Далмацији и Задру, Алманах, Загреб, Савез удружења православног свештенства СР Хрватске.

Радека, Милан, 1971, *Грађа о српским школама у СД*, Срби и православље у Далмацији и Задру, Алманах, Загреб, Савез удружења православног свештенства СР Хрватске.

Рајков, Миливој, 1968, *Иберландска земља у Великокикиндском дистрикту*, Кикинда, Историјски архив Кикинда.

Тирол, Димитрије П, 1827, *Славенска граматика, сад први ред на српском језику најасњена*, Беч, Трошком Аћима балана, Штампарија Јерменскога манастира.

Црњански, Милош, 1973, *Сеобе I*, Београд, Нолит.

Чокрљан, Јован, 1831, *Песњ при отходу славне дајчбанатске регементе из града Будима у Аустрију*

Чокрљан, Јован, 1829, *Огледало добродетељи и верности или Жалосна прикљученија Драгољуба и Љубице*, Будим, Jugend Spiegel.

Чокрљан, Јован, 1835, *Песњ на дењ рожденија јего цесаро-краљевског величества Фердинанда I*, Будим, Писмени Кр. свеучилишта пештанског.

Чокрљан, Јован, 1938, *Всерадосни поздрав господину Стефану Станковичу, православному архиепископу Карловачкому*, Нови Сад, Ц. Кр. привилегована типографија Павла Јанковића.

Чокрљан, Јован, 1939, *Поздрав богоукрашеној Далмацији при уходу у град Задар и Шибеник*, Карлштат, Јоан Н. Претнер.

Чокрљан, Јован, 1848, *Радосни поздрав његовом превосходитељству Стефану Шупљикцу от Витез*, Београд, Правитељствена књигопечатња.

Чокрљан, Јован, 1849, *Благодарственаја чувствованија сербскога народа государју Николају*.

Чокрљан, Јован, 1849, *Привестије његовој свјатости у ћесаро-краљевским државама православном митрополиту Јосифу I*, Београд.

Чокрљан, Јован, 1860, *Православије или Која црква правије учи источна или западња*

Чокрљан, Јован, 1989, *Невен цвеће при наступку нове године*, Беорад, Типографија књажевине Србије

Andrić, Ivo, 1947, *Crveni cvet*, Zagreb, Pripovijetke, 1947, Matica hrvatska.

Bošnjak, Ivan, 2016, *Životopis znamenitih melenačkih porodica 18. i 19. veka* (knjiga druga), Melenci.

Bogdanov, Vaso, 1958, *Historija političkih stranaka u Hrvatskoj od prvih stranačkih grupiranja do 1918*, Zagreb, Novinarsko izdavačko poduzeće.

Csokerlyan, Joann 1934, *Declamatio ilustrissimo, reverendissimo, ad magnifico domino Joanni Mih. Wagner, vicario apostolico casrensi, Episcopo belgradiensi et semendrensi*, Pragaе, Typis Achioepiscopalibus

Klátik, Zlatko, 1968, *Literárne vzťahy Slovákov a južných Slovanov: sborník prác z vedeckej konferencie v Smoleniciach od 30.10. do 1.11.1966*, SAV.

Lompar, Milo, 2016, *Ime Pavla Isakoviča*, Viteška kultura, god. V, Chivalrous culture, Београд, Велики приорат Витезова ТEMPLARA Србије.

Mužić, Ivan, 1969, *Hrvatska politika i jugoslavenska ideja*, Split, Franjo Kluz, Omiš, Split.

Штампана периодика:

Карацић, Вук Стефановић, 1919, *Вукова преписка*, Књ. VI, Београд: Државна штампарија Краљевине Србије.

Гавела, Ђуро, 1871, *Ковчежић*, Београд, Том IX, Народни музеј.

Даница, 10. јуниј 1861. *Подлистак, књижевност*. Број 16. Г. II, Нови Сад.

Поповић, Панта, 1886, *Живео Радаја!* Нови Сад, Стражилово, год II, бр. 21, 22. 5. 1886.

D. M , 1862, *Dopis*, Zagrebački katolički list, Nar. tiskarna dra. Ljutovida Gaја br. 11, тећај XIII, 13. оџјка.

Електронски извори:

Јерић, Кристиан М, 2015, *Срби „владиновци“: Српски политичари у ужој Угарској, присталице угарске владе (1867-1905)*, Београд, докторска дисертација, Универзитет у Београду, Филозофски факултет.

Ковачев, Душан, 2020, *О слајберима – бедним пискаралима или књижевним бедницима*, Балканска геополитика, блог Зорана Милошевића, 10. 5. 2020. г. <<https://balkanskageopolitika.com/tag/slajberi/>>

Deák Ágnes, 2013, *Államrendőrség Magyarországon, 1849–1867*, Akadémiai doktori értekezés, Budapest, < http://real-d.mtak.hu/649/7/dc_588_12_doktori_mu.pdf str. 275-276 >

Petrov, Milan - *Vajdasági menekültek az 1848-49-es szerb-magyar háború idején*, <http://adattar.vmmi.org/cikkek/16283/hid_1998_03_17_milan.pdf>

Poth, Istvan, *Iz kulturne i književne prošlosti Srba u Mađarskoj (Pešta i Budim kao kulturna središta srpska u prvoj polovini 19. veka)*, Projekat Rastko, Budimpešta – Sentandreја <https://www.rastko.rs/rastko-hu/umetnost/knjizevnost/studije/istvan_poth.html>

Nagrađen rad o hororu u delima srpskog predromantizma, 2017, Art/Anima, 24. 4. 2017. <<http://www.art-anima.com/vesti/nagradjen-rad-o-hororu-u-srpskom-predromantizmu>>

Vorgić, Dejan, 26. 5. 2013, *Popis bečkerečkih Srba u upravi Austrougarske monarhije* (XVIII-XIX vek), Banateka. <<http://banateka.blogspot.com/2013/05/popis-beckereckih-srba-u-upravi.html>>

Zagrebački katolički list, 1864, Zagreb, Nar. tiskarna dra. Ljutovida Gaja, tečaj XV, br.7.<https://archive.org/stream/zagrebacki_katolicki_list_tecaj_petnaesti_1864/zagrebacki_katolicki_list_tecaj_petnaesti_1864_djvu.txt>

Dusan Kovacev

JOVAN ČOKRLJAN THE FORGOTTEN PEOPLE'S WASTE

Summary

Jovan Čokrljan belonged to the early generation of Serbian writers of the modern age. He was a member of a prominent Serbian family, an Orthodox military priest, and an academic from Prague. After 1848, he experienced a complete moral breakdown. Leaving the Orthodox Church, he became a Roman Catholic apologist and he became a synonym of a national traitor. The personality of Jovan Čokrljan is the paradigm of the Serbian turner of the 19th century. The epic Serbian culture of the 19th century considered his surname to be synonymous of traitor until the beginning of the 20th century.

Key words: Jovan Čokrljan, apostate, opportunism, betrayal
